

Začiatočníci: Obyvateľstvo

Táto stránka je súčasťou bloku [Štatistika pre začiatočníkov](#), v rámci Statistics Explained na stránke Eurostatu, kde sú štatistické ukazovatele a [pojmy](#) vysvetlené jednoduchým spôsobom, aby sa svet štatistiky stal zrozumiteľnejším pre žiakov i študentov, ako aj pre všetkých, ktorí majú záujem o štatistiku.

Prečo sú potrebné informácie o počte ľudí žijúcich v krajine, regióne alebo meste? Napríklad vláda potrebuje vedieť, koľko obyvateľov žije v súčasnosti v krajine a koľko v budúcnosti pribudne. Na základe toho môže plánovať a robiť lepšie rozhodnutia týkajúce sa výstavby škôl, nemocníc, ciest atď. Vláda tiež potrebuje vedieť, ako staré obyvateľstvo je a bude v najbližších rokoch za účelom plánovania dôchodkov, zdravotnej starostlivosti atď.

Pozrite si video vysvetľujúce zmenu stavu obyvateľstva

Ako sa počíta obyvateľstvo v danej krajine alebo v danej oblasti?

Počet obyvateľov danej oblasti je definovaný ako počet ľudí, ktorí v danej oblasti obyčajne žijú, zisťované k 1. januáru daného roka. Zdrojom môže byť najnovšie sčítanie obyvateľstva (sčítanie je vtedy, keď sa počíta populácia). Keďže sa sčítanie obyčajne vykonáva každých 10 rokov, musí sa vykonať ročná úprava s cieľom získať počet obyvateľov za konkrétny rok. Táto úprava pozostáva z prirodzenej zmeny obyvateľstva a čistej migrácie. Prirodzená zmena obyvateľstva je počet narodení mínus počet úmrtí a čistá migrácia je počet prisťahovalcov (obyvateľstvo, ktoré sa presťahuje do krajiny) mínus počet emigrantov (populácia sa sťahuje z krajiny) - pozri príklad nižšie. V niektorých krajinách sa namiesto toho používajú registre obyvateľstva.

Príklad

K 1. januáru 2016 sa počet obyvateľov EÚ odhadoval na 510 miliónov v porovnaní s 508 miliónmi k 1. januáru 2015. To znamená, že počet obyvateľov v priebehu roka 2015 vzrástol o 2 milióny osôb. Išlo o prirodzenú zmenu obyvateľstva alebo čistú migráciu? Keďže sa narodilo 5,1 milióna detí a 5,2 milióna osôb zomrelo, došlo k negatívnej prirodzenej zmene populácie (-0,1 milióna). Čistá migrácia bola preto dôvodom zvýšenia.

Aké ďalšie dôležité ukazovatele o obyvateľstve sa používajú?

Uvádžeme niekoľko príkladov:

Miera pôrodnosti je priemerný počet živonarodených detí na jednu ženu, berúc do úvahy súčasnú mieru pôrodnosti. Narodenie je definované ako začiatok života, keď sa dieťa uvoľní z tela svojej matky. Hrubá miera pôrodnosti je definovaná ako podiel počtu pôrodov v priebehu roka a počtu obyvateľov v danom roku; hodnota je vyjadrená na 1 000 obyvateľov.

Príklad

V roku 2014 sa v EÚ narodilo 5,1 milióna detí, čo zodpovedá hrubej pôrodnosti 10,1 narodených detí na 1 000 obyvateľov. Táto miera sa znížila: v roku 2000 to bolo 10,6; 12,8 v roku 1985 a 16,4 v roku 1970. V rámci členských štátov EÚ Francúzsko zaznamenalo najvyššiu mieru pôrodnosti v roku 2014, s 2,01 živonarodenými deťmi na jednu ženu a najnižšiu mieru pôrodnosti malo Portugalsko (1,23 živonarodených na jednu ženu).

Aká je očakávaná dĺžka života ľudí? Meria sa to prostredníctvom indikátora strednej dĺžky života. Môže byť vyjadrený ako stredná dĺžka života pri narodení, čo je vek, ktorého sa novorodenec pravdepodobne dožije. Pri

výpočte strednej dĺžky života sa zohľadňujú súčasné podmienky úmrtnosti; výsledkom je pravdepodobnosť úmrtia v určitom veku. Stredná dĺžka života sa obvyčajne počíta pre celkovú populáciu a tiež osobitne pre ženy a mužov. Stredná dĺžka života u žien je vo všeobecnosti vyššia ako u mužov.

Príklad

Za posledných 50 rokov sa stredná dĺžka života pri narodení zvýšila v EÚ o približne 10 rokov tak pre mužov, ako aj pre ženy. To znamená, že sa očakáva, že dieťa narodené v roku 2014 bude žiť 80,9 rokov, pričom u dievčatka to je 83,6 rokov a u chlapca 78,1 rokov, kým v roku 1960 to bolo približne o 10 rokov menej.

Hrubá miera úmrtnosti je definovaná ako počet úmrtí v priebehu roka delený počtom obyvateľov v danom roku; hodnota sa vyjadruje na 1 000 obyvateľov. Dojčenská úmrtnosť je smrť dieťaťa mladšieho ako jeden rok. Miera dojčenskej úmrtnosti sa definuje ako počet úmrtí detí mladších ako jeden rok v priebehu roka vydelených počtom živonarodených detí v danom roku; hodnota sa vyjadruje na 1 000 živonarodených detí.

Príklad

V roku 2014 zomrelo v EÚ približne 4,9 mil. osôb, čo zodpovedá hrubej miere úmrtnosti 9,7 na 1 000 obyvateľov. Táto miera zostala viac-menej rovnaká za posledných 40 rokov, pričom maximum v roku 1993 predstavovalo 5,0 miliónov úmrtí, čo zodpovedalo hrubej miere úmrtnosti 10,5 na tisíc obyvateľov.

Populačná pyramída

Populačná pyramída je grafické znázornenie, ktoré pomáha vizualizovať počet osôb podľa vekovej skupiny za určitý rok; môže to byť znázornené nasledovne:

Populačné pyramídy, EÚ, 2001 a 2015

(% z celkového počtu obyvateľov)

Zdroj: Eurostat ([demo_pjangroup](#))

Pre vysvetlenie si pozrite animáciu vyššie a vysvetľujúci text nižšie

Najstaršia veková skupina je úplne hore, najmladšia dole; muži sú zvyčajne na ľavej strane, ženy na pravej. Na obrázku vyššie sú porovnávané roky 2001 (s ohraničením) a 2015 (plné farby). Vidíme, že v roku 2015 bola veková skupina s najvyšším podielom obyvateľstva vo veku 45-49 rokov, v roku 2001 to boli vekové skupiny 30-34 a 35-39 rokov. Tvar pyramídy poukazuje na to, že populácia starne, keďže mladšie vekové skupiny klesajú a staršie vekové skupiny rastú. To dokazuje aj vekový medián obyvateľstva: v roku 2015 to bolo 42,4 roka, kým v roku 2001 to bolo 38,3 roka.

Späť na [Štatistika pre začiatočníkov – Úvod](#)

Other articles

- [Všetky články o obyvateľstve v rámci Statistics Explained](#)

Slovník položiek v Statistics Explained:

- [Miera plodnosti](#)

- Prirodzená zmena obyvateľstva
- Narodenie
- Hrubá miera pôrodnosti
- Stredná dĺžka života
- Úmrtnosť
- Hrubá miera úmrtnosti
- Dojčenská úmrtnosť
- Migrácia
- Populačná pyramída
- Členské štáty EÚ

External links

- Video INE Španielsko [Stredná dĺžka života](#)
- Video INE Španielsko [Populačná pyramída](#)
- Video INE Španielsko [Čistá migrácia](#)